

Op 26 oktober 1959 werd door de Heer G. Eyskens, Eerste-Minister, en de Heer J. Van der Schueren, Minister van Economische Zaken, een lijst bekend gemaakt van gemeenten welke in toepassing van de wet van 18 juli 1959 als ontwikkelingsgebied zullen aangeduid worden. Hiermede werd na de goedkeuring van de wet « tot invoering van de economische en sociale moeilijkheden in sommige gewesten » (K.B. 18 juli 1959; B.S. 29 augustus 1959) opnieuw een belangrijke stap gezet in de richting van het regionaal beleid.

Streken Steden en Gemeenten in beweging

O. VANNESTE

Direkteur van het
Westvlaams Economisch
Studiebureau

Westvlaamse

In West-Vlaanderen werden 43 gemeenten met een totale bevolking van 247.345 eenheden voor drie jaar als ontwikkelingsgebied aangeduid. Grosso modo kan deze groep gemeenten in drie assen gegroepeerd worden, nl. Kortrijk-Brugge, Torhout-Veurne en Ieper-Poperinge. Door de omlijning van deze assen als ontwikkelingsgewest gaat een belangrijk aktiepunt van de Westvlaamse Economische Raad in vervulling; sinds zijn ontstaan heeft immers de Raad — spijsvele tegenkantingen — steeds op regionale begunstigingsmaatregelen aangestuurd. In deze bijdrage zal de ekonomie van deze gemeenten even toegelicht worden; voor de begunstigingsmaatregelen zelf ter verhoging van de industriële aktiviteit verwijzen wij naar de bijdrage van de Heer G. Declercq in het vorig nummer van dit tijdschrift (*).

(*) G. Declercq: « Regionale ekonomische politiek breekt door », « West-Vlaanderen Werkt », 1959, nr. 2, p. 46.

OMLIJNING

Zoals reeds gemeld kunnen de 43 gemeenten van het ontwikkelingsgebied gegroepeerd worden in drie zones. Tot de eerste zone behoren, zoals kan opgemaakt worden uit de kaart (*), de gemeenten welke gesitueerd zijn tussen de twee steden Kortrijk en Brugge met een uitloper naar Tielt toe. In deze as zijn een aantal gemeenten begrepen welke verkeerstechnisch gunstig ontsloten zijn en aanleunen bij — of behoren tot — kernen van bevolking of ekonomische aktiviteit; ook de bekende werkloosheidszak in het centrum van de provincie — woonplaats van de « Fransmannen » (**)

— is opgenomen in deze as met gemeenten als Torhout, Ichtegem en Koekelare (***)

(*) Zie blz. 91.

(**) Naam voor de naar Frankrijk afreizende seizoenarbeiders.

(***) Bij de studie van zekere kengetallen werden de gemeenten Koekelare en Ichtegem bij de as Torhout-Veurne gevoegd.

In het zuiden is een deel van de vlas- en grensarbeidersstreek in het gebied opgenomen.

De as Kortrijk-Brugge is als gebied moeilijk te splitsen van hetgeen hierboven reeds de as Torhout-Veurne werd genoemd. In feite vallen onder deze as alle gemeenten van het arrondissement Oostende, Diksmuide en Veurne, die tot het ontwikkelingsgebied behoren. De as Torhout-Veurne is gelegen in een agrarische streek met Diksmuide en Veurne als gewestelijke verzorgingscentra.

Het derde gebied wordt gevormd door de as Ieper-Poperinge; het omvat naast de twee verzorgingskernen eveneens de verbindingsgemeente Vlamertinge en de ontsloten gronden voor industrievestiging Ieper-Boezinge. Deze as is onder de ontwikkelingsgewesten van West-Vlaanderen het meest door de grensarbeidersbewegingen bezenuwd.

wet, indien zij bijdragen tot de oplossing van het werkgelegenheidsvraagstuk en het algemeen economisch belang dienen.

In de hierna volgende beschouwingen zullen deze begunstigde randgemeenten echter niet ontleed worden; enkel de economie van de eigenlijke ontwikkelingszone werd in de analyse betrokken.

ONTSLUITING

De studie van het economisch landschap van West-Vlaanderen laat toe een nauw verband te leggen tussen de verkeerstechnische ontsluiting en de bereikte graad van industrialisering.

De as Kortrijk-Brugge is op dit ogenblik het meest gunstig ontsloten gebied. Aan beide uiteinden bevinden zich de grote verkeersknooppunten van West-Vlaanderen die zowel kruispunten vormen van weg- als van spoor- en watervervoer.

Ontwikkelingsgewesten

Voor het genieten van de voordelen van de wet op de regionale expansie (bijzondere rentebonifikatie; premie op gebouwen en machines) is het echter niet noodzakelijk een initiatief te nemen in deze 43 aangeduide gemeenten. Artikel 6 van de memorie van toelichting bepaalt dat « een onderneming die in het genot van de ten gunste van de ontwikkelingsgewesten getroffen maatregelen wenst te treden, niet noodzakelijkerwijze in het gewest zelf moet gevestigd zijn of zich aldaar moet komen vestigen: het genot van deze maatregel zal kunnen worden uitgebreid tot de ondernemingen, die aan de zoom van het gewest gelegen zijn en tot de oplossing van de problemen van het gewest bijdragen ». In zijn uiteenzetting heeft de Heer Eerste Minister trouwens de aandacht op deze bijzonderheid gevestigd; in de schoot van deze gedachtengang kunnen dus ook initiatieven, genomen in de centra Kortrijk, Harelbeke, Waregem, Roeselare, Gistel, Brugge en in talrijke andere gemeenten, ook genieten van de voordelen van de

Deze punten zijn eveneens — samen met Oostende — de invalspoorten van het buitenland en de doorgangscentra die het grootste deel van West-Vlaanderen in verbinding stelt met de overige Belgische provincies.

Intern is in de as Kortrijk-Brugge de verkeerstechnische situatie gunstig: het gebied wordt van noord tot zuid verbonden door een rijksweg en spoorlijn; van west naar oost is het aan de top doorsneden door het kanaal Oostende-Gent, de spoorlijn Brussel-Oostende en de autosnelweg, en in het midden door de spoorlijn Gent-Adinkerke en het kanaal Roeselare-Leie. Voor het zuiden zelf zijn het kanaal Kortrijk-Bossuyt en de Leie en de talrijke spoorlijnen naar het binnenland en Noord-Frankrijk van betekenis.

De as Torhout-Veurne is ontsloten door de spoorlijn Gent-Adinkerke en de rijksweg Gent-Tielt-Westkust; Diksmuide en Veurne zijn door de IJzer en door het kanaal Nieuwpoort-Duinkerke aangesloten op de

kusthavens. De as Ieper-Poperinge is ontsloten door verschillende rijkswegen en door de spoorlijn; de stad Ieper is het eindpunt van het kanaal Ieper-IJzer.

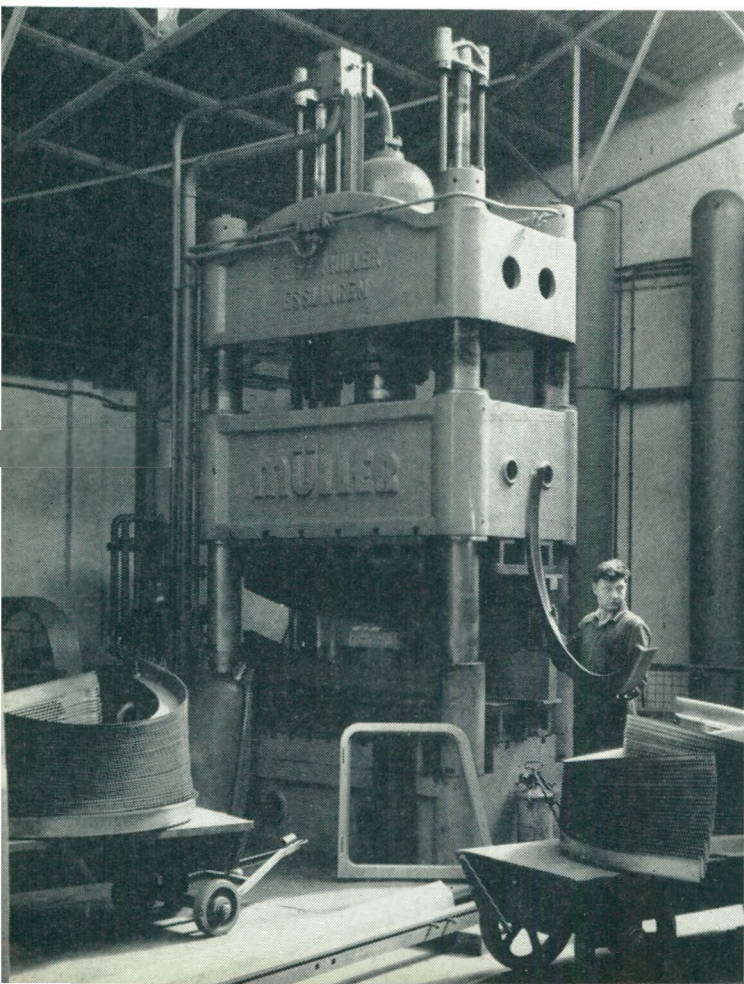
GROEI VAN DE INDUSTRIELE TEWERKSTELLING EN BEVOLKING

Een korte schets van de evolutie van de industriële tewerkstelling en de demografie zal meteen de verdere ontwikkelingsmogelijkheden en wellicht zekere deficiënties naar voor brengen.

De totale industriële tewerkstelling (arbeiders en bedienden) in de thans als ontwikkelingsgebied aangeduide gemeenten bereikte op 31 december 1947 circa 27.000 eenheden; dit aantal arbeidsplaatsen in de industrie steeg tot 35.832 eenheden op 30 juni 1956 om nadien echter — als gevolg van de algemene conjunctuurdaling — terug te vallen tot op 35.134 eenheden op 30 juni 1958.

Inzake aangroei van de industriële tewerkstelling is aldus een eerder gunstige evolutie in deze 43 gemeenten waar te nemen: de toename beliep immers 32,3 % tussen

*Koetswerk Carrosserie Jonckheere, P.V.B.A.,
Beveren-Roeselare. (Foto L. van Paridon)*

1947 en 1956 alhoewel dit aangroei cijfer slechts als grove benadering mag beschouwd worden (*). Merkwaardig is echter te kunnen vaststellen dat op 30 juni 1958, toen de recessie reeds tenvolle haar effect liet voelen, de tewerkstelling slechts in geringe mate was afgenomen, nl. met 1,9 %.

In het ontwikkelingsgebied Kortrijk-Brugge was de evolutie merkwaardig; de industriële tewerkstelling steeg van 22.301 in 1947 tot 30.118 eenheden in 1956, hetzij met 35 %; tussen 1956 en 1958 daalde zij tot 29.385 eenheden, hetgeen een daling betekent van 2,4 %. Hierbij dient echter rekening gehouden te worden met het verdwijnen van een belangrijk tewerkstellingspotentieel ingevolge de uitschakeling van een grote bouwonderneming. In de ontwikkelingsgebieden van de assen Veurne-Torhout en Ieper-Poperinge lag de groeisnelheid aanzienlijk lager; zij bereikte respectievelijk 22,2 % en 18,2 % tijdens de periode 1947-1956. Door de conjunctuurinzinking daalde tussen 1956 en 1958 de tewerkstelling in het gewest Torhout-Veurne met 3,6 % terwijl in het gewest Ieper-Poperinge zich een aangroei van 3,3 % voordeed. De eerder smalle statistische basis in deze beide gebieden geeft echter — voor wat de verklaring betreft van de percentages — vlugger aanleiding tot sterker fluktuerende bewegingen.

De jongste groei van de industriële tewerkstelling is vooral merkwaardig in de gemeenten van het arrondissement Brugge met als trefpunt centrum Zedelgem (1.325 tewerkgestelden in 1947, 1.700 in 1956, 2.588 in 1958). Enkele kleinere gemeenten waren eveneens getuige van een opmerkelijke verbreding van hun industriële basis waaronder vooral: Emelgem, Lichtervelde, Zwevezele en Meulebeke te vermelden vallen. In de Ieperse ontwikkelingszone zijn de twee kernen Poperinge en Ieper toonaangevend. In het gebied Torhout-Veurne valt enkel te Diksmuide een merkelijke aangroei waar te nemen.

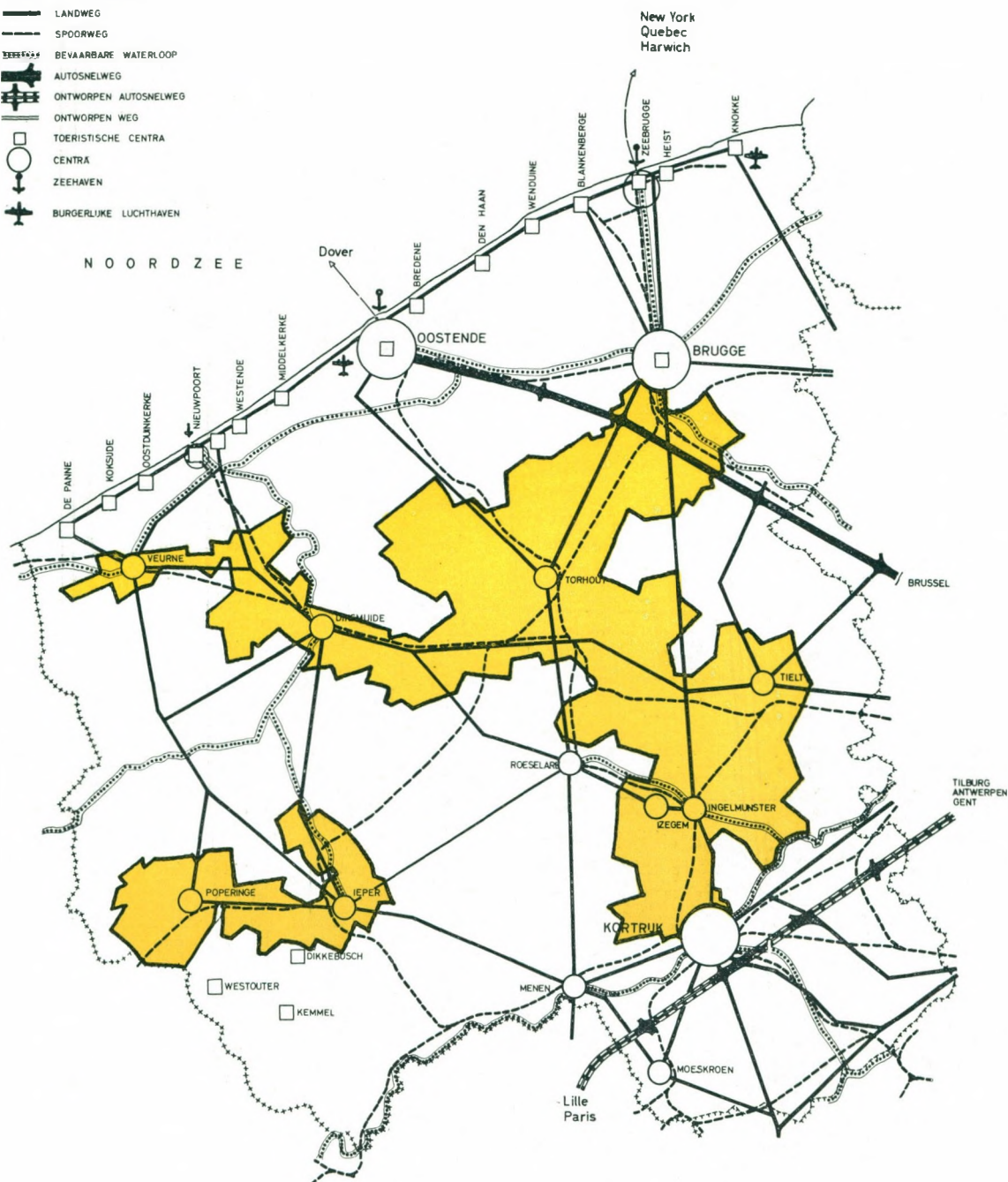
De gamma van industriële producten die op huidig ogenblik in de ontwikkelings-

(*) De vergelijking tussen de tellingsdata 1947 en 1956 geldt slechts als eerste benadering. De vergelijkbaarheid tussen de gegevens van de algemene nijverheidstelling en de R.M.Z.-statistiek werd zo goed als mogelijk benaderd; het feit dat echter de eerste telling in december werd gehouden en de tweede teldatum in volle zomer valt, verklaart enigszins deze belangrijke aangroei.

ONTWIKKELINGSGBIEDEN IN WEST-VLAANDEREN

LEGENDE

- KUSTLUN
- ++++ RUISGRENS
- ▼▼▼▼ PROVINCIEGREN
- LANDWEG
- SPOORWEG
- BEVAARBARE WATERLOOP
- AUTOSNELWEG
- ONTWORPEN AUTOSNELWEG
- ONTWORPEN WEG
- TOERISTISCHE CENTRA
- CENTRA
- ZEEHAVEN
- ✈️ BURGERLIJKE LUCHTHAVEN

ZONE VEURNE-TIELT-KORTRIJK-BRUGGE :

Torhout, Aartrijke, Zedelgem, Veldegem, Loppem, St.-Michiels, Waardamme, Oostkamp, Zwevezele, Koolskamp, Pittem, Tielt, Meulebeke, Oostrozebeke, Wielsbeke, Ooigem, Beveren (Roeselare), Ardoois, Emelgem, Ingelmunster. Izegem, Lichterveide, Ichtegem, Lende-

lede, Heule, Kuurne, Gullegem, Kortemark, Handzame Zarren, Esen, Diksmuide, Kaaskerke, Oostkerke (Diksmuide), Lampernisse, Koekelare, Veurne, Pervijze.

ZONE IEPER :

Boezinge, Sint-Jan, Ieper, Vlamertinge, Poperinge.

gewesten worden gefabriceerd is zeer uiteenlopend. Zowel klassieke goederen als produkten die in de jongste jaren hun intrede op de markt deden, als televisietoestellen, plasticen voorwerpen, nauwkeurigheidsmekaniek, worden reeds met sukses geproduceerd. Dit wijst meteen op het feit dat in de Westvlaamse ontwikkelingsgewesten krachten aanwezig zijn om in een kort tijdsbestek bedrijven van uiteenlopende en complexe branches op gang te brengen.

De bevolking van de Westvlaamse ontwikkelingsgebieden telt op heden 247.345 eenheden of 23,5 % van de Westvlaamse bevolking.

De demografische evolutie in de ontwikkelingsgebieden was tijdens de periode 1930-1947 lichtjes gunstiger dan in de provincie in haar geheel. Het aangroeirite van de bevolking tussen de verschillende ontwikkelingsgewesten is echter sterk uiteenlopend. Zoals uit onderstaand staatje kan opgemaakt worden is vooral de as Kortrijk-Brugge tussen 1947 en 1958 zeer bevolkingsexpansief (+ 23,3 %); de aangroei van beide andere zones belooft tussen beide data ongeveer 9 %.

	1947	1958	aangroei '47 - '58 (%)
as Kortrijk-Brugge	159.674	171.724	23,3
as Torhout-Veurne	38.104	38.962	8,0
as Ieper-Poperinge	35.824	36.659	9,0

Groei punten van de ontwikkelingszone langs de as Kortrijk-Brugge zijn vooral St.-Michiels (48,5 %), Zedelgem (13,7 %), Emelgem (12,7 %), Kuurne (25,4 %), Heule (9,1 %). In het Ieperse is de aangroei tijdens de jongste jaren het grootst te Ieper (5,2 %) en St.-Jan (7,3 %); op de as Torhout-Veurne namen de gemeenten Diksmuide (6,8 %), Kortemark (6,8 %) en Koekelare (6,2 %) het snelst toe.

* * *

Deze eerste benadering van de ekonomie van de ontwikkelingsgebieden — langs de groei van industrie en bevolking om — laat toe te konkluderen dat in deze gewesten tendenzen aanwezig zijn om het welvaartspeil te verhogen, doch dat de kracht ervan zelf vrij uiteenlopend is.

Het is echter duidelijk dat in zekere kernen de stimulerende aktie van buitenuit als doel

zal hebben binnen een redelijke termijn de aanwezige potentialiteiten niet verder te laten afglijden, terwijl in andere kernen een verdergaand effect van expansie mag verwacht worden. De tekorten in de Westvlaamse gebieden zijn echter zo groot dat bij het totalizeren van beide effecten het nastreven van een gunstiger verhouding tussen vraag en aanbod van arbeidskrachten als objektief kan gesteld worden.

Het probleem van de hoge werkloosheid, de dreiging van seizoen- en grensarbeid en de opslorping van de overdreven mobiliteit van de arbeiders zijn, naast de aangroei van de bevolking, reeds zware opgaven voor een feitelijk welvaartsplan (*).

VOOR EEN POLITIEK VAN WERKVERSCHAFFING

Teneinde uit de geboden kansen een maximaal resultaat te halen is het duidelijk dat konzentratie van de inspanningen, gesteund op verbetering van de infrastructuur, van de grootste betekenis is.

De mogelijkheden tot ontwikkeling in de korte periode zullen in de eerste plaats afhangen van de huidige verkeerstechnische ontsluiting en van de vast aangekondigde uitvoering van projekten ter verbetering van de infrastructuur; opdat deze projekten echter hun effekt zouden uitstralen en als basis dienen voor ondernemersbeslissingen moet hun uitvoering vastgesteld zijn en binnen korte termijn verlopen.

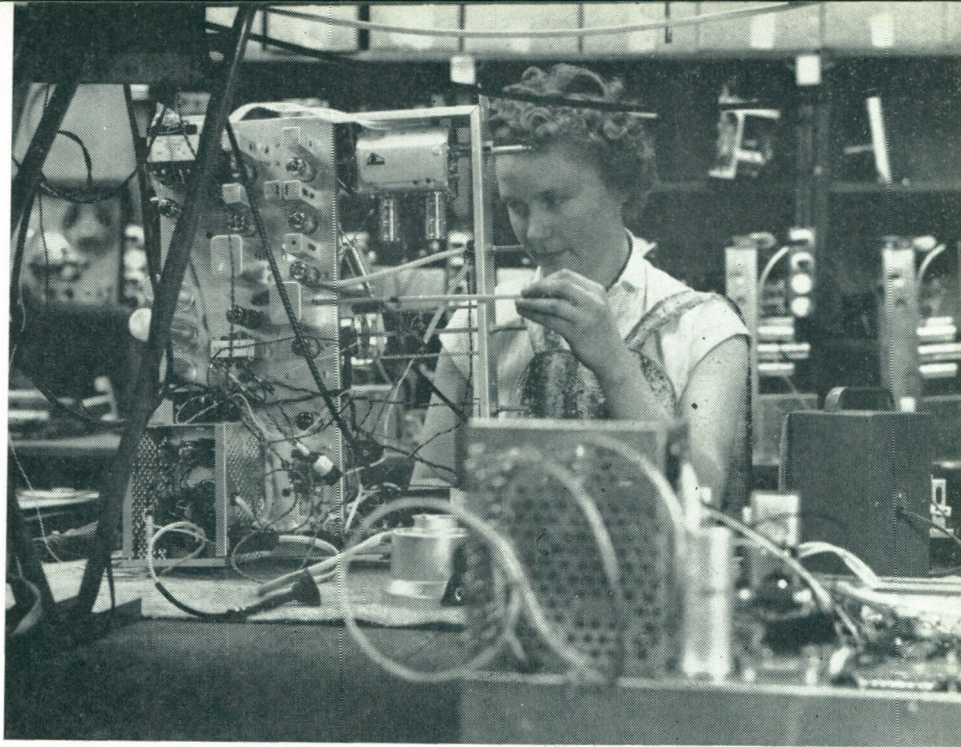
De verkeerstechnische ontsluiting van het huidig Westvlaams ontwikkelingsgebied voldoet zekerlijk reeds in enkele punten om onmiddellijke industriële vestigingen toe te laten. Belangrijke verbeteringen kunnen echter aangebracht worden zonder grote overheidsuitgaven. Wij verwijzen hier slechts naar de noodzakelijkheid van de verbreding van de baan Kortrijk-Brugge, aanleg van de Noordomleiding te Torhout, van het nieuw tracé Roeselare-Kortrijk, van de verdere ontsluiting van het Ieperse e.a. die reeds in het openbaar werkenprogramma van de W.E.R. aan de centrale overheid werd overgemaakt (**).

(*) Zie O. Vanneste: «Tekort aan werkgelegenheid in West-Vlaanderen», «West-Vlaanderen Werkt», 1959, Nr. 1, blz. 6-10.

(**) Voor dit volledig programma van openbare werken, zie «West-Vlaanderen Werkt», 1959, Nr. 1, blz. 30-31.

Televisie - apparaten : dit nieuw produkt wordt met sukses vervaardigd te Brugge, Ieper en Kortrijk.

(Foto L. van Paridon)

Op het vlak van de waterwegen zou het vaststellen van de uitvoering van de verbredingswerken van het kanaal Oostende-Gent voor het noorden en van het kanaal Kortrijk-Bossuyt voor het zuiden een gunstig effect kunnen hebben. Hetzelfde geldt zekerlijk voor de uitrustingswerken te Zeebrugge die een stimulerend effect zouden hebben voor de werkgelegenheid in het achterland.

Verder is het van het grootste belang dat er aandacht zou besteed worden aan het vraagstuk van de transport van arbeidskrachten; snelle beslissingen bij nieuwe omstandigheden zijn hier van betekenis.

Naast het op dreef brengen van het plan van openbare werken van de Westvlaamse Economische Raad — waaruit hier zoëven slechts enkele feiten werden aangehaald — moet vooral betekenis worden gehecht aan de uitrusting van industrieterreinen, de scholing van de arbeidskrachten en een goede gemeentelijke service. Om echter een maximale welvaartsverhoging te halen uit de regionale begunstigingsmaatregelen zal een grote discipline in West-Vlaanderen zelf door de betrokken gemeentebesturen moeten aan de dag gelegd worden. Niet iedere gemeente die op vandaag behoort tot de ontwikkelingsgebieden moet bij voorbaat een industrieterrein aanleggen: coördinatie van de krachten op enkele goed uitgekozen kernen, waar de verkeerstechnische uitrusting nu reeds belangrijke troeven biedt, is geboden. Ook op het vlak

van verbeteringswerken aan de infrastructuur van de gemeenten zal een gecoördineerde werking de kans op slagen doen toenemen; ook op dit vlak is een rangorde gewenst om versnippering te vermijden die zou leiden tot afwijzing van de projekten door het centraal bestuur te Brussel en tot verkijken van de kansen om in drie jaar de industrialisering en industrializeringskansen te verhogen.

Het is duidelijk dat aan het Provinciaal Bestuur, de gedecentralizeerde en andere Rijksdiensten en de gemeentebesturen in dit klimaat een nieuwe taak is weggelegd. Reeds werden de eerste contacten gelegd die in de nabije toekomst breder zullen uitgewerkt worden. Op dit vlak kan de Westvlaamse Economische Raad en het Westvlaams Economisch Studiebureau door studie en coördinatie nuttig werk presteren.

Deze overheidsorganen kunnen echter slechts het klimaat beïnvloeden waarin nieuwe initiatieven van de privé-sektor moeten gedijen; van de huidig gevestigde en de te verwachten ondernemers zal het in de eerste plaats afhangen of West-Vlaanderen door de ingeluide regionale ontwikkelingspolitiek naar een hogere welvaart voor allen zal opgetrokken worden; de premies en kredieten aan verlaagde intrestvoet zullen echter ongetwijfeld stimulerend werken. Aan alle organisaties is dan ook, nu meer dan ooit, samenwerking geboden om in de korte tijdspanne van drie jaar een maximale welvaartsverhoging te bekomen.